

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศในประเทศไทยจะได้รับการรับรองเป็นการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องกระทำการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ค.ศ. 1993 ได้วางกรอบเอาไว้จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญานี้ และมีผลใช้บังคับในประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าว โดยการแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา 1993

ประเทศไทยได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ในปี พ.ศ. 2553 ให้บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมมีความสอดคล้องกับอนุสัญญา 1993 แต่การแก้ไขพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังกล่าวก็ไม่ได้มีการแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับบริบทของอนุสัญญา 1993 อย่างแท้จริง จึงทำให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องเงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรม และผลการรับบุตรบุญธรรมตามมา

เมื่อได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ค.ศ. 1993 แล้วสามารถกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. เด็กที่จะสามารถถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศได้ต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปีถึงจะได้รับการคุ้มครองและรับรองตามอนุสัญญา 1993 ประเทศฝรั่งเศส ได้กำหนดเกณฑ์อายุให้เด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ ส่วนรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดเกณฑ์อายุให้เด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องมีการรับเด็กก่อนที่จะมีอายุ 18 ปี

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์อายุของเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศไว้ในบทบัญญัติมาตรา 4 พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ประกอบกับมาตรา 19 และมาตรา 20 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยได้กำหนดเกณฑ์อายุของเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ คือ เด็กนั้นต้องมีอายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ และเด็กนั้น

ต้องไม่ทำการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ได้ต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ถึงจะได้รับการรับรองตามอนุสัญญา 1993 หากต้องการรับเด็กที่มีอายุ ตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไปเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ การรับบุตรบุญธรรมในกรณีนี้จะไม่ได้รับการรับรองตามอนุสัญญา 1993 แต่อย่างใด

2. คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศตามอนุสัญญา 1993 ไม่ได้ กำหนดสถานภาพของผู้รับบุตรบุญธรรมไว้แต่อย่างใด ดังนั้นจึงอาจเป็นผู้ที่ทำการสมรสมาแล้ว หรือโสดก็ได้ ส่วนกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนด คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นไปในทำนองเดียวกับอนุสัญญา 1993

ส่วนกฎหมายประเทศไทยบัญญัติหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมว่า จะมีสถานภาพโสดหรือสมรสก็สามารถเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมได้ ทั้งนี้ผู้รับบุตรบุญธรรมนั้นต้องมี อายุตั้งแต่ 25 ปีบริบูรณ์ และมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี

3. การให้ความยินยอมของคู่สมรสผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น อนุสัญญา 1993 มิได้ กำหนดเงื่อนไขเรื่องการให้ความยินยอมของคู่สมรสเอาไว้แต่อย่างใด ดังนั้น การให้ความยินยอม ของคู่สมรสผู้รับบุตรบุญธรรมในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศย่อมเป็นไปตามกฎหมาย ภายในของรัฐภาคนั้น ๆ โดยประเทศฝรั่งเศสกำหนดว่า การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ หาก ผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสอยู่ในขณะทำการรับบุตรบุญธรรม ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส ด้วย ซึ่งกฎหมายรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายของประเทศไทย ก็กำหนดไว้ ทำนองเดียวกัน.

4. อนุสัญญา 1993 กำหนดว่าหากมีความจำเป็นจะทำการทดลองเลี้ยงดูเด็กใน การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศก็ได้ กฎหมายประเทศฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดให้มีการทดลอง เลี้ยงดูโดยตรง แต่กำหนดเงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเอาไว้ว่า ภายใน 6 เดือน ศาลต้องตรวจสอบว่าเด็ก และผู้รับบุตรบุญธรรมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อศาลทำการ ตรวจสอบแล้วจึงมีคำพิพากษาให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้

สำหรับกฎหมายรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ไม่ได้กำหนดให้มีการ ทดลองเลี้ยงดูโดยตรง ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ผู้รับบุตร บุญธรรมต้องทำความเข้าใจกับศาลว่าจะเคารพต่อสิทธิของเด็กตามที่เด็กพึงจะได้รับตามกฎหมาย เมื่อศาลพอใจศาลจะมีคำสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรม

สำหรับกฎหมายประเทศไทย กำหนดเงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมไว้ในมาตรา 19 พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า การรับบุตรบุญธรรม

จะต้องมีการทดลองเลี้ยงดูเป็นระยะเวลา 6 เดือนเป็นอย่างน้อย ไม่ว่าจะเป็นการรับบุตรบุญธรรมภายในประเทศ หรือการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศก็ต้องมีการทดลองเลี้ยงดู

5. อนุสัญญา 1993 ให้การรับรองการรับบุตรบุญธรรมทั้ง 2 รูปแบบ คือ การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ และ การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา ในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ทำการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณก่อน หากทำไม่สำเร็จก็ให้เปลี่ยนมาเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา ส่วนรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมอยู่เพียงรูปแบบเดียว คือ รูปแบบธรรมดา ซึ่งประเทศไทยมีรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาเพียงรูปแบบเดียว เช่นเดียวกับกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

6. อนุสัญญา 1993 บัญญัติเงื่อนไขของการเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยให้สำนักงานกลางของรัฐมีอำนาจบอกเลิกการรับบุตรบุญธรรมตามอนุสัญญานี้ เมื่อการรับบุตรบุญธรรมไม่เป็นประโยชน์ต่อเด็กก็จัดให้มีการส่งเด็กกลับเพื่อเป็นการคุ้มครองเด็ก และการส่งเด็กกลับนั้นต้องเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงของเด็กตามข้อ 21 หรือกรณีที่มีการรับรองการรับบุตรบุญธรรมถูกปฏิเสธในรัฐคู่สัญญา โดยการรับบุตรบุญธรรมนั้นขัดต่อนโยบายสาธารณะอย่างโจ่งแจ้ง ตามข้อ 24 และอีกกรณีหนึ่งคือ รัฐคู่สัญญาได้ประกาศต่อผู้ดูแลอนุสัญญานี้ว่าจะไม่ถูกผูกพันตามอนุสัญญา 1993 ให้ต้องรับรองการรับบุตรบุญธรรมตามข้อ 25 ทั้งนี้ อนุสัญญา 1993 ไม่ได้บัญญัติเรื่องการเลิกรับบุตรบุญธรรมภายหลังจากที่สำนักงานกลางได้ให้การรับรองการรับบุตรบุญธรรมแล้ว ฉะนั้นเงื่อนไขการเลิกรับบุตรบุญธรรมภายหลังจากที่สำนักงานกลางได้ให้หนังสือรับรองการรับบุตรบุญธรรมตามอนุสัญญา 1993 ย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้น ๆ

7. ประเทศที่เป็นภาคีในอนุสัญญา 1993 มีพันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องอนุวัติการอนุสัญญานี้ให้เป็นกฎหมายภายในของตน หรือบางประเทศก็ต้องมีการตรากฎหมายภายในเพื่อให้ความสอดคล้องกับอนุสัญญา 1993 โดยประเทศฝรั่งเศสได้มีการแก้ไขกฎหมายภายในเพื่อให้ความสอดคล้องกับอนุสัญญา 1993 เช่น เรื่องเกณฑ์อายุของบุตรบุญธรรมที่กำหนดให้บุตรบุญธรรมต้องมีอายุต่ำกว่า 15 ปีในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น ส่วนรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีการแก้ไขกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา 1993 ในเรื่องเกณฑ์อายุของบุตรบุญธรรมที่กำหนดให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องทำการรับก่อนที่เด็กจะมีอายุครบ 18 ปี เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ยังไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายภายในของตนเพื่อให้ความสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา 1993 ในเรื่องเกณฑ์อายุของบุตรบุญธรรม ซึ่งประเทศไทย

ไม่ได้กำหนดเกณฑ์อายุชั้นสูงของเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเอาไว้แต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดว่าเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ และต้องไม่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

8. อนุสัญญา 1993 กำหนดให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องทำผ่านสำนักงานกลางของรัฐภาคีนั้น ๆ กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส และกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา บัญญัติให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องกระทำผ่านสำนักงานกลางของรัฐ โดยสำนักงานกลางของรัฐปฏิบัติหน้าที่แยกออกต่างหากจากหน่วยงานภายในของรัฐที่ทำหน้าที่ในการรับบุตรบุญธรรมภายในประเทศ

สำหรับประเทศไทย การดำเนินการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องกระทำผ่านศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งทำหน้าที่เป็นสำนักงานกลางในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศตามอนุสัญญา 1993 แต่การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่แต่เพียงพิจารณาและอนุมัติให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาและอนุมัติให้มีการรับบุตรบุญธรรมภายในประเทศอีกด้วย

9. อนุสัญญา 1993 ได้ให้การรับรองสิทธิของเด็กในการรู้จักประวัติบิดามารดาที่แท้จริงของตน หากมีการร้องขอให้มีการเปิดเผยประวัติบิดามารดาที่แท้จริงของเด็กโดยการร้องขอต้องได้รับอนุญาตตามที่กฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้น ๆ กำหนด โดยประเทศฝรั่งเศส รับรองสิทธิของเด็กที่จะรู้จักบิดามารดาที่แท้จริงของตนตามที่อนุสัญญา 1993 กำหนดและรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้รับรองสิทธิของเด็กที่จะรู้จักบิดามารดาที่แท้จริงของตนเช่นกัน โดยบัญญัติการรับรองสิทธินี้เอาไว้ในประมวลกฎหมายครอบครัว

สำหรับประเทศไทยให้สิทธิแก่เด็กในการที่จะรู้จักบิดามารดาที่แท้จริงของตนเช่นกัน แต่การจะขอสืบค้นข้อมูลประวัติบิดามารดา นั้นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

กล่าวโดยสรุป การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ของประเทศไทยต้องกระทำการผ่านศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อนุสัญญา 1993 กำหนด ถึงจะได้รับความคุ้มครองและได้รับการรับรองการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น แต่หากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่อนุสัญญา 1993 บัญญัติแล้ว ปรากฏต่อมาภายหลังว่าการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเด็กอย่างแท้จริง หรือการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศนั้นเป็นการ

กระทำที่ขัดต่อกฎหมายภายในของรัฐอย่างโจ่งแจ้ง หรือการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศนั้น
ขัดต่อนโยบายสาธารณะของรัฐภาคี ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมสามารถที่จะทำการ
บอกเลิกการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศนี้ได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศส และรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศ
สหรัฐอเมริกาที่ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายภายใน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติ
อนุสัญญา 1993 พบว่าในบางประเด็นก็มีความเหมาะสมที่กฎหมายไทยน่าจะนำมาปรับใช้ในการ
แก้ไขเพิ่มเติมหลักกฎหมายเรื่องการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้การรับบุตรบุญธรรม
ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะ
ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อถัดไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าตลอดจนวิเคราะห์หลักกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรับ
บุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและ
ความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ค.ศ. 1993 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศใน
มาตรา 4 พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553
โดยระบุให้เด็กต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา 1993 และเพื่อ
ประโยชน์ของเด็กอย่างแท้จริง

2. ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ โดยการแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ในมาตรา 1598/19 วรรค 2 โดยระบุให้ "ผู้รับ
บุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องเป็นผู้ที่สมรสแล้วตามกฎหมาย" เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่าง
ครอบครัวสมบูรณ์

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 19 พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 ให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศต้องมีคำ
พิพากษาจากศาล เพื่อเป็นการป้องกันการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบต่อเด็ก และเป็นหลักประกัน
ว่าผู้รับบุตรบุญธรรมจะไม่ทอดทิ้งเด็กอีกด้วย

4. ควรแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมออก
ต่างหากจากการทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติให้มีการรับบุตรบุญธรรมภายในประเทศ เพื่อให้การรับ
บุตรบุญธรรมระหว่างประเทศมีความสะดวกรวดเร็วสมกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา 1993

5. ควรมีการรวบรวมทบทวนปฏิทินกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมให้เป็นกฎหมายเดียวกันไม่มีการแยกกระจัดกระจาย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ และถ่ายทอดการค้นหาค้นหาข้อมูลกฎหมายในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างแท้จริง

บทสรุปและข้อเสนอแนะข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัจจุบันการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่กระทำกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นในการศึกษาปัญหาการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งศึกษาถึงอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ค.ศ. 1993 จะเป็นการเสนอแนะแนวทาง และข้อปฏิบัติในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น หากมีการดำเนินการตามนั้นได้จริงก็จะส่งผลให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กอย่างแท้จริง